

PAPER DETAILS

TITLE: Ceza Yargilamasinda Yasa Yollarina Basvurunun Genel Kosullari

AUTHORS: Mithat SANCAR

PAGES: 149-172

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/214135>

**CEZA YARGILAMASINDA
YASA YOLLARINA BAŞVURUNUN GENEL KOŞULLARI**

Mithat SANCAR (*)

I- YASA YOLU KAVRAMI VE HUKUKSAL ÇARE KAVRAMI İLE İLİŞKİSİ

"Yanılma insana özgüdür" (erare humanum est). Bu eski Latin atasözü, önemli bir gerçeği anlatmaktadır. İnsan, ne yaratılışı bakımından bütün yanılmalardan sakınabilecek mükemmelliktedir, ne de kendisini her türlü yanılmadan koruyabilecek bilimsel-teknik olanak ve araçları bulabilmiştir(1).

Yargılama makamlarını işgal edenler de birer insan olduklarından, bunların verdikleri kararlarda bir yanılma olması daima olasıdır.

Adli soruşturmanın çeşitli basamaklarında düşülen yanılmaların nedenleri ve sonuçları değişiktir. Bu yanılmalar, hukukun yanlış uygulanmasından doğabilecekleri gibi, ceza davasına konu olan olayın yanlış saptanmasından da kaynaklanabilirler(2).

İşte, değişik yanılma nedenlerine dayanan adli kararlara karşı, kaybolma tehlikesi ile karşılaşan hakları korumak ve adaleti sağlamak amacıyla, yargılama yöntemine ilişkin yasalarda değişik başvuru yolları benimsenmiştir. Bu yolların hepsini, "hukuksal çare" (Rechtsbehelf) kavramı altında toplayabiliriz(3).

Buna göre, hukuksal çare kavramı, bir yargılama makamı kararından hukuksal çıkarı zedelenen kişilere, bu kararı düzelttirmek için tanınmış yasal olanakların bütünüdür ifade eder(4).

Hukuksal çareler adı altında toplanan başvuru yollarının, yargılama makamları kararlarındaki yanılmaları

gidererek adaleti gerçekleştirmek yanında, özellikle temyizde olduğu gibi, ülke genelinde hukuk uygulaması bakımından birliği sağlamak amacı da vardır(5).

Hukuksal çareleri, yasa yolları (Rechtsmittel) ve diğer hukuksal çareler (die übrigen Rechtsbehelfe) olmak üzere ikiye ayırabiliriz(6).

Yargılama makamları kararlarına karşı başvurulabilecek hukuksal çarelerin bir bölümünü oluşturan yasa yolları, CMUK'nun 3. Kitabında "Kanun Yolları" başlığı altında düzenlenmişlerdir. Türk ceza yargılaması sisteminde itiraz (m.297 vd.) ve temyiz (m. 305 vd.) olmak üzere iki tane yasa yolu vardır(7).

Yasa yollarını diğer hukuksal çarelerden ayırmaya yarayacak bir tanım vermek gerekirse, denebilir ki, yasa yolu, bir yargılama makamı tarafından verilip de henüz kesinleşmemiş olan ve ilgilinin hukuksal çıkarını ihlal eden bir kararın, kararı verenden başka bir yargılama makamı tarafından incelenmesi için başvuru olan bir hukuksal çaredir(8).

Bu tanımdan hareketle, başvuru olan bir hukuksal çarenin yasa yolu olarak adlandırılabilmesi için, şu üç koşulun gerçekleşmesi gerektiğini söyleyebiliriz(9):

1. Başvuru konusu kararın, bir yargılama makamı kararı olması: Buna göre, ancak yargılama makamları kararlarına karşı yasa yollarına başvurulabilir; savcılık makamı kararlarına karşı yasa yollarına başvurulamaz. Yargılama makamlarının da bütün kararları değil, yalnızca bir uyuşmazlığın kollektif yargılama yapılarak çözülmesi sırasında verilen, yani yargılama kararı niteliğinde olan kararları yasa yolu başvurusuna konu olabilirler. Yargılama makamlarınca verilen yönetsel kararlara karşı yasa yolları işletilemez(10).

2. Başvuru konusu kararın daha yüksek bir yargılama makamınca incelenmesi: Bir hukuksal çarenin yasa yolu olarak adlandırılabilmesi için, başvurunun, kararın daha yüksek bir yargılama makamınca incelenmesi sonucunu doğurması gerekir(11). Bu özelliği göstermeyen yargılamanın yenilenmesi (CMUK m. 327 vd.), yargılamanın dirilmesi ile karardüzeltilme (CMUK m. 322) bu nedenle yasa yollarından sayılmazlar(12).

3. Başvuru konusu kararın kesinleşmemiş olması: Yasa yollarına ancak kesinleşmemiş kararlara karşı başvurulur(13).

II- YASA YOLLARININ ÇEŞİTLİ AYRIMLARI

Yasa yolları, değişik açılardan çeşitli ayrımlara uyruk tutulabilirler. Burada, bu ayrımlardan sadece iki tanesi ele alınacaktır.

1- Olağan-Olağanüstü Yasa Yolları Ayrımı

Yasa yollarının en fazla rastlanan ayrımı, olağan-olağanüstü yasa yolu ayrımıdır. Ancak, bu ayrımın esas alınacak ölçüt konusunda görüş birliği yoktur.

Bu konuda başvuru alan ölçütlerden biri, yasa yollarıyla denetlenmesi istenen kararın kesin hüküm niteliğine sahip olup olmadığıdır. Buna göre, kesinleşmemiş yargılama makamı kararlarına karşı gidilen yasa yolları olağan, kesin hüküm gücüne sahip bir karara karşı başvuru alan ve kesin hükmün ortadan kaldırılması amacına yönelik olan yasa yolları da olağanüstü yasa yolları olarak adlandırılırlar. Bu ayrımın, itiraz, istinaf ve temyiz olağan yasa yolları(14); yargılamanın dirilmesi, yargılamanın yenilenmesi (CMUK m. 327 vd.), karardüzeltme (CMUK m. 322), olağanüstü itiraz (CMUK m. 322) ile olağanüstü temyiz (CMUK m. 343) ise olağanüstü yasa yolları arasında sayılırlar(15).

Başka bir görüş, bu ayrımın değişik bir ölçütü esas almakta ve herhalde başvuru alan yasa yollarına olağan, ancak yasada gösterilen durumlarda başvuru labilecek yasa yollarına da olağanüstü yasa yolları demektedir(16).

Diğer bir görüş, hukuksal ve maddi sorunun incelendiği yasa yollarını olağan, sadece hukuksal sorunun ele alındığı yasa yollarını da olağanüstü yasa yolları saymaktadır(17).

Yasa yollarının, olağan-olağanüstü şeklindeki ayrımını, yukarıda(18) verdiğimiz yasa yolu tanımını karşısında benimsemek olanağı yoktur.

Bir defa, bu ayrımın olağanüstü yasa yolları adı altında yer verilen hukuksal çareler, yasa yollarında var olan özellikleri taşımamaktadırlar. Örneğin, bu yollardan

yargılamanın yenilenmesi ile yargılamanın dirilmesi ve karardüzeltmede yasa yollarının bir özelliği olan devolutif etkiye (devolutiveffekt) rastlanmamaktadır(19). Yine olağanüstü yasa yolu olarak adlandırılan hukuksal çarelerin hiçbirinde yasa yollarının bir özelliği olan suspansif etki (suspansiveffekt) mevcut değildir.

Bundan başka, yasamızın sistemi de bunların yasa yolları olarak adlandırılmasına uygun değildir. CMUK, yasa yolları terimini 3. Kitapta itiraz ve temyiz ile sınırlı olarak kullanmıştır.

Biz de, yasamızın sistemine uygun olarak, sadece itiraz ile temyiz yasa yolu olarak adlandırılmasının, bunların dışında kalanların ise "diğer hukuksal çareler" başlığı altında ele alınmasının daha doğru olacağı görüşündeyiz.

2- Asıl Derece-Hukuksal Derece Yasa Yolları Ayrımı

Yasa yolları, uyumsuzluğun maddi ve hukuksal kısımlarının birlikte ele alınıp alınamaması bakımından, "asıl derece yasa yolları" ile "hukuksal derece yasa yolları" şeklinde ikiye ayrılabilirler(20).

Asıl derece yasa yollarında, kararın hem maddi hem de hukuksal bölümü incelenir. Asıl derece yasa yolları, itiraz ve istinaf olmak üzere iki çeşittir.

Hukuksal derecede ise, kararın yalnızca hukuksal yanı ele alınır. Bu anlamda temyiz, bir hukuksal derece yasa yoludur.

III- YASA YOLLARINA BAŞVURUNUN GENEL KOŞULLARI

1- Hukuksal Yarar Koşulu ve Başvurmaya Hakkı Olanlar

a) Hukuksal Yarar Koşulu

Yasada açıkça ifade edilmemiş olmakla birlikte, yargı organlarına yöneltilen her türlü istemde arandığı üzere, yasa yollarına başvuruda da, istem sahibinin hukuksal yararının bulunması, zorunlu bir koşul olarak kabul edilmelidir(21). Başka bir deyişle, yasa yoluna giden kişinin, verilmiş kararın yasa yoluna başvurma sayesinde

değişmesinde hukuksal yararı bulunmalıdır(22).

Haksız bir kararın, devletin hukuksal çıkarını daima ihlal ettiği varsayılır. Toplumsal iddia makamı olarak ceza davasında toplum çıkarını temsil eden ve hukuk düzeninin koruyucusu olarak görev yapan savcı, sanığın ister lehine ister aleyhine olsun, her yanlış karardan zarar görmüş sayılır(23). Böylece, kararın yanlış olduğu inancı, savcının yasa yoluna başvurusu için gerekli olan "hukuksal yarar" koşulunu gerçekleştirmiş olur.

Sanığın, hukuksal yararını ihlal eden bir kararın hüküm fıkrasına karşı yasa yoluna başvurabileceği konusunda bir tereddüt olmamakla birlikte, hakkında verilmiş bir kararın hukuksal çıkarını çiğneyen gerekçesine karşı da yasa yollarına başvurma hakkı olup olmadığı tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, kararların gerekçelerine karşı yasa yollarına başvurulamaz. Kararın esaslı bir çıkarı ihlal edip etmediği, gerekçeye göre değil, hüküm fıkrasına bakılarak saptanır. Örneğin, sanık, aklanma (beraat) kararının delil yetersizliği gerekçesiyle verildiğini iddia ederek, bu gerekçenin değiştirilmesi istemi ile yasa yoluna başvuramaz(24).

Bazı yazarlar ise, bu konuda bir ayrım yaparak, sanığın delil yetersizliği gerekçesine dayanan aklanma kararlarına karşı yasa yollarına başvuramayacağını; buna karşılık, şeref ve haysiyetine dokunucu gerekçelere karşı bu olanağı kullanabileceğini belirtirler(25).

Kanımızca, burada "hukuksal yarar" kavramı geniş yorumlanmalı ve delil yetersizliğine dayanan aklanma örneğinde olduğu gibi, gerekçeye karşı da yasa yollarına başvurmada sanığın meşru bir çıkarının bulunduğu kabul edilmelidir.

Gerekçeye karşı yasa yollarına başvuru hakkının kabul edilmesinin, aklanma kararlarını, "delilsizliğe dayanan aklanma kararları" ile "suçsuzluğa dayanan aklanma kararları" olarak ikiye ayırma sonucunu doğuracağı, bu sınıflandırmanın delilsizliğe dayanan aklanma kararlarının değerini düşüreceği bunun aklanan kimselere zarar vereceği, suçsuzluğu saptamaya çalışmanın işleri uzatarak ve çoğaltarak adliyeyi felce uğratacağı görüşüne de katılamıyoruz(26).

Herşeyden önce, delilsizliğe dayanan aklanma kararları ile suçsuzluğa dayanan aklanma kararları arasında kamuoyu vicdanında zaten bir fark mevcuttur. Çünkü, delilsizliğe dayanan aklanma kararı, ceza davasının açılmasına neden olan şüphenin tam olarak ortadan kalkmadığı, sanığın fiili gerçekten işleyip işlemediğinin bilinmediği ve aklanmasının bu bilmemeye dayandığı itirafını da içermektedir.

Öte yandan, suçsuzluğu saptamaya çalışmanın işleri uzatarak adliyei güç durumda bırakacağı görüşü, ceza yargılamasının amacı ile bağdaşmadığı gibi, böyle bir itiraz, bütün hukuksal çarelere karşı ileri sürülebilir.

Mutlak gerçeği bulma amacına yönelik olan ceza yargılamasında, gerçeği bulma yönündeki araştırmanın sonsuza dek yürütülmesi elbette olanaksızdır. Fakat, bu araştırmanın hiç olmazsa insan olarak daha fazla gerçeği bulmanın olanaklı olmadığına inanılan aşamaya kadar yürütülmesi gerekir. Suçsuzluğu saptama çabasının bu çerçevede anlaşılması, işlerin çok uzayacağı kaygısını ortadan kaldıracaktır.

Ayrıca, yargılama makamları kararlarına karşı kabul edilen her hukuksal çare, inceleme ve araştırmanın sürdürülmesi anlamına geldiğinden, işlerin bir ölçüde uzaması sonucunu da doğurur. Hukuksal çareye başvurunun gerekçeye karşı yapılması ile hüküm fıkrasına karşı yöneltilmesi arasında bu bakımdan bir fark olduğu söylenemez.

Sonuç olarak, bir kimsenin toplum içinde suç işlemiş olmak şüphesinden uzak yaşamakta kişilik hakları bakımından hukuksal yararı vardır. Bu nedenle, sanık, şüphe altında bırakıcı bir nitelik taşıyan delil yetersizliğinden aklanma kararlarında, gerekçeye karşı yasa yoluna başvurarak, suçsuzluğu sabit olduğundan aklanmasını isteyebilmelidir(27).

Bunun gibi, suç oluşturan fiili hiç işlemediğini iddia ve bunu isbat etmek isteyen sanığın, cezai ehliyeti olmadığı gerekçesiyle hakkında verilen aklanma kararına karşı yasa yoluna başvurabilmesi gerekir(28).

Sanığın şeref ve haysiyetini kırııcı gerekçeye karşı da yasa yoluna başvurmada meşru-hukuksal bir çıkarı vardır(29).

Kendisine karşı açılmış davanın normal yollarla sona ermeden genel af dolayısıyla kaldırılması da sanığı şüphe altında bırakabilir ve şüphe onun toplum içindeki durumunu zedeleyebilir. Bu nedenle, genel af dolayısıyla ortadan kaldırılan bir davanın sanığı, yasa yoluna başvurarak soruşturmanın sonuna kadar götürülmesini ve suçsuzluğunun sabit olduğu gerekçesine dayanan aklanma kararı verilmesini isteyebilir(30).

b) Yasa Yollarına Başvuru Hakkı Olanlar

Ceza yargılaması sistemimizde, ancak ceza davası ile ilgili olup verilen karar dolayısıyla hukuksal çıkarı bozulan kimselere yasa yollarına başvurma hakkı tanınmıştır. Eski Alman hukukunda olduğu gibi(31), kararı haksız bulan her vatandaşın yasa yoluna gitmesi ne olanaklı ne de gereklidir. Hukuka aykırı bir yargılama makamı kararının bozulmasında toplumun ve dolayısıyla herkesin çıkarı olduğu düşüncesi, bir yanlış karara karşı her vatandaş için yasa yoluna başvurma gereğini akla getirebilir. Fakat, modern ceza yargılaması hukukunda kamu çıkarının koruyucusu savcıdır ve savcının bu çıkarı koruyabilecek hakları ve yetkileri vardır. Bu nedenle, yasa yollarına başvuru hakkı olanlar sınırlandırılmış ve önceden belirlenmiştir:

aa) Sanık

Sanık, herhangi bir ehliyet koşulu aranmaksızın(32) yasa yollarına başvurabilir (CMUK m. 289).

bb) Savunucu (Müdafi)

Yasa, toplumsal savunma makamı olarak görev yapan savunucunun (müdafinin) yasa yollarına başvuru hakkını, doğrudan doğruya değil sanık dolayısıyla kabul etmiştir. Gerçekten savunucu, sanığın açık arzusuna aykırı (muhalif) olmamak koşuluyla yasa yollarına başvurabilir (CMUK m. 290). Buna göre, sanık, isterse savunucusunu yasa yollarına başvurma hakkından yoksun bırakabilir. Ancak, sanığın bu konudaki iradesini, yani yasa yoluna gitmek istemediğini mahkemeye veya savunucusuna açıkça bildirmiş olması gerekir. Böyle bir açıklama yapılmadan savunucu yasa yollarına başvurmuşsa, bu başvuru sanığın iradesine aykırı olsa bile hüküm ifade eder(33).

Sanık adına yasa yoluna başvuracak savunucunun

vekaletnamesinde bu yönde özel bir yetki hükmü bulunması gerekmediği gibi(34), savunucunun seçilmiş veya mahkemece atanmış olması arasında da yasa yollarına başvurabilme bakımından bir fark yoktur(35).

Savunucu, savunma mesleğinin niteliği gereği olarak, yalnız sanık lehine yasa yollarına başvurabilir.

cc) Yasal Temsilci ve Koca

Sanık küçük ise yasal temsilcisi ve sanık kadın ise kocası, sanığa açık olan yasa yollarına süresi içinde kendiliklerinden başvurabilirler (CMUK m. 291). Yasada yer alan "kendiliklerinden" ibaresi, yasal temsilci ile kocaya tanınan bu hakkın, sanığın bu konudaki hakkından bağımsız olduğunu gösterir. Buna göre, yasal temsilci ve koca, sanığın isteği ile bağlı olmaksızın yasa yollarına başvurabilirler(36). Sanık yasa yoluna başvurma hakkından vazgeçse bile, bu vazgeçiş yasal temsilci ve kocanın başvuru hakkını etkilemez.

Bunun gibi, sanığın başvuru süresini kaçırmış olması, yasal temsilci veya kocanın süresi içinde yapılmış olan başvurusunu düşürmez. Fakat, yasal temsilci ve koca için ayrı bir sürenin işlemesi de söz konusu değildir; hüküm de ayrıca kendilerine tebliğ edilmez(37).

Ceza davası devam ederken temsilcilik sıfatı sona eren yasal temsilcinin yasa yollarına başvuru hakkı da ortadan kalkar(38).

Şunu da ekleyelim ki, yasal temsilci ve koca, yalnızca sanığın lehine olarak yasa yollarına gidebilirler(39).

Görüldüğü gibi, CMUK evli eşler arasında bir ayrım yaparak, sanık kadının kocasına yasa yollarına başvurma olanağı tanımış, fakat sanık kocanın karısına böyle bir hak vermemiştir. Kaynak Alman CMUK'unda kocanın sanık karısı yerine yasa yollarına başvurma hakkı, 28 Haziran 1935 tarihli yasayla ve "evli eşler arasındaki ilişkiler hakkında bugünkü anlayışa uymadığı" gerekçesiyle kaldırılmıştır(40). 1.10.1950'de yürürlüğe giren, Batı Almanya'da birçok alanda hukuk birliğini sağlamak amacına yönelik Birleştirme Yasası (Vereinheitlichungsgesetz) nın hükümet tasarısında, 1949 tarihli Anayasanın 3. maddesindeki

kadın-erkek eşitliği ilkesinden hareketle, kadının da sanık kocası için yasa yollarına başvurmak hakkı kabul edilmek isteniyordu. Fakat, Bundesrat, evli eşin diğer eş için yasa yollarına başvurma hakkının bir gereksinim olmadığı düşüncesiyle tasarının bu maddesini reddetti(41).

Kocanın, sanık karısı için yasa yollarına başvurabileceğini öngören hüküm, kadın-erkek ilişkilerinin çağdaş anlaşılış şekline uymadığı gibi, bir gereksinmeyi de karşılamamaktadır. Bu nedenle, sözkonusu hükmün yasadan çıkarılması yerinde olacaktır.

dd) Savcı

Savcı da, sanık gibi yasa yollarına başvurabilir (CMUK m.289). Savcı ile sanığın yasa yollarına başvurma hakları, birbirlerinden bağımsız haklardır. Savcı, sanığın rızasına ve yasa yoluna gidip gitmediğine bakmadan kendiliğinden yasa yoluna başvurabilir(42).

Savcı, sanığın lehine olarak da yasa yoluna başvurabilir (CMUK m. 289). Ceza yargılamasının amacı gerçeği araştırmak olduğundan ve bu (maddi) gerçeğin bulunmasında kamunun da önemli çıkarı bulunduğundan, gerçeği yansıtmayan karar, sadece sanığın değil, ayna zamanda kamunun da çıkarını zedeler. Ceza yargılamasında kamusal iddia makamı olarak görev yapan savcının, bu nedenle, haksız bulunduğu kararlara karşı, sanığın lehine de olsa yasa yollarına başvurabileceği kabul edilmiştir.

Yasa yollarına başvurma hakkı olan savcılık, kural olarak, kararına karşı yasa yoluna başvurulacak yargılama makamı yanındaki (nezdindeki) savcılıktır(43).

Sulh ceza mahkemeleri yanında savcılık örgütü bulunmadığından, bu mahkemelerin kararlarına karşı, bu mahkemeler yanında savcılık durumunda olan asliye veya ağır ceza savcılıkları, yasa yollarına başvurma hakkına sahiptirler (CMUK m.310/III). Yasa, sulh ceza mahkemesi yanında savcılık durumunda bulunan savcılığın yasa yollarına başvuru hakkını sadece temyiz bakımından düzenlemiştir. Bu hakkın, itiraz yolunu da kapsayacak şekilde kıyas yoluyla genişletilmesine bir engel yoktur(44).

Bundan başka, ağır ceza mahkemesi yanındaki savcılık, bu mahkemenin yargı çevresinde içinde bulunan sulh ve asliye

ceza mahkemelerinin kararlarına karşı, üst savcılık sıfatıyla yasa yollarına başvurma hakkına sahiptir (TCK Yürürlük Kanunu m.28/II).

Savcılığın yasa yollarına başvurma hakkı, taraf olduğu yargılamalar bakımındandır. Örneğin, savcı, bağlantı nedeniyle ceza yargılaması ile birleştirilerek yapılan kişisel hak yargılamasında taraf olmadığı için, kişisel hak konusunda verilen kararlara karşı yasa yollarına başvuramaz(45).

ee) Kişisel Davacı

Yasada öngörülen bazı durumlarda, suçtan zarar gören kişi, savcının katılmasını istemek zorunda olmaksızın dava açarak suçu doğrudan doğruya takip edebilir (CMUK m.344). Bu yolla açılan davaya kişisel (şahsi) dava, davayı açan ve bireysel iddia makamı olarak görev yapan kişiye de kişisel (şahsi) davacı adı verilir.

Kişisel davada yargılama kural olarak, kamu davasındaki yargılama gibidir (CMUK m.353). Bu davada, kişisel davacı, kamu davasındaki savcının rolünü üstlenir ve kural olarak onun sahip olduğu haklara sahiptir (CMUK m.354). Buna paralel olarak, kişisel davacı, savcının başvurabileceği yasa yollarına gidebilir (CMUK m.360).

Kişisel davacı, sadece sanık aleyhine yasa yollarına başvurabilir. Yasa yollarına başvurmada hukuksal yarar koşulu, kişisel davacının sanık lehine yasa yollarına başvurmasına engeldir(46). Zaten kişisel davacının, açmış olduğu davayı geri alma hakkı vardır (CMUK m.361). Kişisel dava sonunda sanık aleyhine verilen kararı haksız bulan kişisel davacı, bu karara karşı sanık lehine yasa yollarına başvurmak yerine, daha pratik ve usul ekonomisine daha uygun olan davayı geri alma suretiyle de amacına ulaşabilir.

ff) Katılan (Müdahil)

Kişisel davacı ile katılan arasında, yasa yollarına başvurma bakımından bir fark yoktur. Çünkü, katılma istemi kabul edildiği anda davaya katılmış olan kimse, kişisel davacının sahip olduğu haklardan yararlanır (CMUK m.367). Bu nedenle, kişisel davacının yasa yollarına başvurma hakkı ile ilgili olarak yukarıda söylenenler, katılan bakımından da geçerlidir(47).

gg) Diğer Kişiler

Yargılama makamlarının bir kararından dolayı hakları çiğnenen tanık, bilirkişi ve diğer kişiler de kendilerine ilişkin kararlar aleyhine yasa yollarına başvurabilirler (CMUK m.297/II, 298/II). Örneğin, mahkemenin çağrısına uymadığı için para cezasına mahkum olan tanık (CMUK m.46), sanık olmadığı halde mahkemece verilen karardan zarar gördüğü için, kendisine zarar veren bu karara karşı yasa yollarına başvurabilir.

Haklarında verilen kararlara karşı yasa yollarına başvurabilecek tanık ve bilirkişi dışındaki "diğer kişiler"e örnek olarak, kusuru ile duruşmanın ertelenmesine neden olan ve bu yüzden disiplin cezasına çarptırılan savunucu (CMUK m.141/II), el koyma durumunda el konan eşyanın maliki veya zilyedi (CMUK m.90), güvence (teminat) parasının gelir kaydedilmesi durumunda sanık için güvence göstermiş olan kişi (CMUK m.122) gösterilebilir.

2- Süre Koşulu

Yasa yollarına başvuru hakkı, kural olarak belli bir süre ile sınırlıdır. Ceza yargılaması sistemimizde bu kurala, adi itiraz bakımından bir istisna getirildiğini görüyoruz.

Acele itiraza başvuru süresi bir haftadır ve bu süre, ilgilinin kararı öğrendiği gün işlemeğe başlar (CMUK m.304/II).

Adi itirazda ise, belirli süre koşulu aranmamıştır. Ancak, adi itirazın belli bir süreye bağlı olmaması, bu itirazın davanın sonuna kadar herhangi bir aşamada ileri sürülebileceği anlamına gelmez. Bir karara karşı adi itiraz yoluna, ancak o kararın verildiği soruşturma aşaması içinde başvurulabilir. Soruşturma aşamasının değişmesi durumunda, bir önceki aşamada verilmiş kararlara karşı sonraki aşamada adi itiraz yoluna gidilemez(48). Örneğin, hazırlık soruşturması sırasında sulh ceza yargıcı tarafından verilen tutuklama kararına, son soruşturma aşamasında artık itiraz edilemez.

Temyiz süresi de bir haftadır ve karar tefhim edilmişse bu andan, tefhim edilmemişse tebliğden itibaren işlemeğe başlar (CMUK m.310/I-II).

Temyizde sürenin bir hafta olması kuralının iki istisnası vardır: 1) Sulh ceza mahkemelerinin kararlarına karşı, bu mahkemelerin yanında durumunda olan asliye veya ağır ceza savcılıkları için temyiz süresi bir aydır (CMUK m.310/III). 2) Ağır ceza savcılığı, bulunduğu merkez dışındaki asliye veya sulh ceza mahkemelerinin kararlarını üst savcı sıfatı ile temyiz ettiğinde süre otuz gündür (Yürürlük K. m.28/II).

Söziedilen savcılıklar ile diğer ilgililer arasında temyiz süresi bakımından farklılık yaratmanın gereği yoktur. Buradaki bir ay ve otuz günlük süreler, herhalde iletişim ve ulaşım olanaklarının kısıtlı olduğu koşullar gözönünde bulundurularak ve kararı veren mahkemenin yanında olmayan savcılıkların kararı öğrenme ve dava hakkında bilgi edinme bakımından zamana gereksinim duyacakları düşünülerek öngörülmüştür. Böyle zorlukların fazla önemli olmadığı günümüzde, süreler arasındaki bu farklılığın giderilmesi ve sürenin herkes için bir hafta olarak belirlenmesi daha doğru olur(49).

3- Biçim Koşulu

Yasa yollarına yapılacak başvuruların biçimleri yasada belirlenmiştir. Buna göre, yasa yollarına bir dilekçe ile veya kararı vermiş olan mahkemenin zabıt katibine tutanağa geçirilmek üzere yapılacak bir beyanla başvurulur. Tutanağa geçirilen beyan, yargıç veya mahkeme başkanı tarafından onaylanır (CMUK m.299/II, m.310/I).

Tutuklu bulunan sanıklar, tutukevinin bulunduğu yerdeki mahkemenin katibine yapacakları bir beyanla yasa yollarına başvurabilirler (CMUK m.292). Her ne kadar yasada sadece tutuklu (mevkuf) kimselerden söz edilmiş ise de, bunun, kaynak yasadaki (m.299) gibi "serbest olmayan sanık" şeklinde anlaşılması ve sadece tutukluların değil, başka bir suçtan hüküm giymiş olup da cezasını çekmekte bulunan, tazyik hapsinde tutulan, ıslahhane veya bakımevlerinde bulundurulmuş kişilerin de 299. maddedeki olanaktan yararlanabilmeleri gerekir(50).

IV- YASA YOLLARINA BAŞVURU MAKAMLARI

Yasa yollarına başvuru, kural olarak, başvuru konusu

kararı vermiş olan yargılama makamına yapılır (CMUK m.299, m.310/I).

Bu kuralın, itiraz bakımından bir istisnası vardır. Bu istisnaya göre, acele durumlarda itiraz, incelemeyi yapacak olan yargılama makamına da sunulabilir (CMUK m.299/III). Bu düzenleme, adi itiraza ilişkin hükümler arasında yer almış olmasına ve acele itirazı düzenleyen 304. maddede bu konuda bir açıklık bulunmamasına rağmen, acele itiraz ile adi itiraz arasında, acele durumlarda incelemeyi yapacak makama başvuru bakımından fark gözetmek doğru olmaz. Zaten acele itirazın, "acele" olarak adlandırılmasını gerektiren nedenler, 299. maddede sözü edilen "acele haller"den sayılabilir. Böyle bir uygulama, acele itiraz kurumunun güttüğü çabukluğu sağlamak bakımından da yararlı olur(51).

V- YASA YOLUNUN VEYA BAŞVURULACAK MAKAMIN SEÇİLMESİNDE YANLIŞLIK

Geçerlik koşullarına uygun bir başvuruda, yasa yolunun nitelendirilmesinde veya başvuru makamının saptanmasında yapılan yanlışlıklar, başvuranın hakkını etkilemez (CMUK m.293).

1- Yasa Yolunun Nitelendirilmesinde Yanlışlık

İlgililer, bilgisizlik veya başka nedenlerle, yasa yolunu nitelendirirken yanlışlık yapabilirler. Örneğin, aslın temyiz edilemeyen bir karara karşı verilen yasa yolu dilekçesinde, itiraz ibaresi yerine temyiz sözcüğü kullanılmış olabilir. İşte böyle durumlarda, başvuranın zarar görmesini önlemek amacıyla, başvurma iradesinin zamanında açıklanması yeterli görülmüş, şekle önem verilmemiştir.

Buna göre, yasal koşullara uygun ve başvuru iradesini içeren bir başvuruda, yasa yolu yanlış belirtilmiş veya hiç belirtilmemişse, kararın niteliği bakımından hangi yasa yoluna uyruk olduğu belirlenerek, ilgilinin bu yasa yoluna başvurduğu kabul edilir(52).

2- Yasa Yolu Makamının Seçiminde Yanlışlık

Yasa yolu makamının belirlenmesinde yapılan yanlışlık

da başvuranın hakkını düşürmez. Örneğin, sulh yargıcının tutuklama kararına itiraz, bu yargıcın bulunduğu yerdeki asliye mahkemesi başkan veya yargıcına yapılmak gerekirken (CMUK m.299/2), ağır ceza başkanına yapılmışsa, süreye uyulmuş olması koşuluyla bu yanlışlık itirazın reddini gerektirmez(53).

Yargıtay, eski bir kararında, sadece adli makamlara değil, diğer resmi makamlara yapılan başvuruları da 293. madde kapsamında kabul etmiştir. Bu kararında Yargıtay, bucak müdürlüğüne sunulan bir temyiz dilekçesini, yasal süreye uyulmuş olmasını da dikkate alarak, kabul etmiştir(54).

293. maddenin bu şekilde geniş yorumlanıp uygulanması, bazı karışıklıklara neden olabileceği gibi, hükmün amacını da aşar. Bu nedenle, yasa yolu makamının seçiminde yapılan yanlışlığın hakkı etkilemeyeceği kuralını, başvurunun bir adli makama yapılmış olması koşuluna bağlamak gerekir.

Yargıtay, maddenin konuluş gerekçesine aykırı düşeceği gerekçesiyle savcıların 293. maddeden yararlanamayacakları, bu maddenin savcılar dışında kalan kimseleri, örneğin sanık ve davaya katılanları kapsadığı görüşündedir(55).

293. maddenin uygulanması bakımından savcı ile diğer kişiler arasında bir ayırım yapmak doğru olmaz. Amaç, başvuru iradesini esas almak suretiyle şekle sıkı bağlılığın doğuracağı sonuçları hafifletmek olduğuna göre, yanlışlığı yapanın savcı veya başka bir kişi olmasının bu bakımdan önem taşımaması gerekir. Savcıların hukuk mezunu olmaları da durumu değiştirmez. Aksi takdirde, savunucunun ve hukuk mezunu ise sanığın yanılmasının da dikkate alınmaması gerekirdi(56).

VI- YASA YOLLARINA BAŞVURU HAKKINDAN VAZGEÇME (FERAGAT) VE BAŞVURUNUN GERİ ALINMASI

Ceza yargılaması sistemimizde bazı sınırlamalarla kabul edilmiş olan yasa yollarına başvuru hakkından vazgeçme ve yapılmış başvurunun geri alınması (CMUK m.295), ceza yargılamasını yöneten ilkelerden "tasarruf edilemezlik ilkesi"nin(57) bir istisnasını oluşturlar.

Bir haktan faydalanmamayı amaçlayan bir irade açıklaması olan vazgeçmede(58), ilgili kişi, yasa yollarına başvurma hakkını kullanmayacağını belirtir. Geri almada ise, yasa yollarına başvurmuş olan kişinin, bu haktan cayması ve bunun sonuçlarını istememesi sözkonusudur(59).

Yasa yollarına başvuru hakkından vazgeçme, yasa yollarına başvuru süresi içinde olmalıdır. Başvurma süresinin dolması durumunda başvuru hakkı düşeceğinden, artık vazgeçme de sözkonusu olamaz. Öte yandan, süre henüz başlamadan, yani başvuru hakkı doğmadan da bu haktan vazgeçme olanaklı değildir(60).

Başvuru ister sanık, ister savunucu tarafından yapılmış olsun, vekaletnamesinde bu konuya ilişkin özel yetki bulunmadıkça savunucu, başvuruyu geri alamaz (CMUK m.295/II).

Yasa yolu yargılamasında duruşma yapılan durumlarda başvuru, ancak karşı tarafın onayı ile geri alınabilir (CMUK m.296).

Sanığın lehine olarak yasa yoluna başvurmuş olan savcı, sanığın onayı olmadan başvuruyu geri alamaz (CMUK m.295/I). Savcının, yasa yolu başvurusunda, dayandığı nedenleri göstermesi gerekir (CMUK m.313/I). Eğer savcı, bu nedenleri açıkça göstermemişse, isteğin sanık lehine veya aleyhine olduğunu açık bir şekilde belirtmek zorundadır (CMUK m.314/I). Savcının başvurusunda, sanığın hem lehine hem de aleyhine istemler var ise, başvurunun sanığın lehine olduğu kabul edilmelidir.

Geri alma veya vazgeçmenin etkisi kesindir. Hataya düşüldüğü ileri sürülerek vazgeçme veya geri alma beyanından dönülemez. Yasa yollarına başvuru hakkından vazgeçen veya bu yoldaki başvurusunu geri alan kimse, başvuru süresi henüz dolmamış olsa bile, artık bir daha bu konuda yasa yoluna gidemez ve verilmiş olan karar kendisi bakımından kesinleşmiş olur(61).

Karara karşı birden çok kişi tarafından yasa yoluna gidilmiş ve bunlardan bir veya birkaçı başvurularını geri almışlarsa, yasa yolu incelemesi, başvurusunu geri almamış olan veya olanların istemleri esas alınarak yürütülür.

VII- YASA YOLLARINA BAŞVURUNUN ETKİLERİ

Yukarıda açıklanan koşullara uygun bir yasa yolu başvurusu iki türlü etki doğurur: devretme etkisi, engelleme etkisi.

1- Devretme Etkisi (Devolutiveeffekt)

Devretme etkisi, yasa yolları başvurusunun, işin başka ve daha yüksek bir yargılama makamına götürülmesi sonucu doğurmasını ifade eder. Başka bir deyişle, yasa yolu incelemesi, kararı verenden başka ve daha yüksek bir yargılama makamı tarafından yapılır(62).

Hukukumuzda, yasa yollarına başvurusunun devredici etkisi, hem itiraz hem de temyiz bakımından kabul edilmiştir (CMUK m.299 ve 315 vd.).

2. Engelleme Etkisi (Suspensiveeffekt)

Yasa yolları başvurusu, başvuruya konu olan kararın kesinleşmesine ve dolayısıyla uygulanmasına engel olur. Diğer deyişle, bir yasa yolu başvurusuna konu olan kararın kesinleşmesi, yasa yolu incelemesinin sonucuna kadar ertelenmiş olur(63).

Ceza yargılaması sistemimizde, temyizcinin engelleyici etkisi kabul edilmiş olmasına rağmen, itirazın kararın uygulanmasına engel olmayacağı, fakat kararına itiraz olunan veya incelemeyi yapacak makamın, kararın uygulanmasını erteleyebileceği hükme bağlanmıştır (CMUK m.300).

NOTLAR

- (*) Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi
- (1) Turhan Tufan YÜCE, **Türk-Alman Ceza Muhakemeleri Hukukunda Kanun Yolları**, Ankara 1967, s.1.
- (2) Bkz. Ulrich STÖCK, **Strafprozessrecht**, Ein Grundriss, Tübingen 1953, s.159; Franz EXNER, **Strafverfahrensrecht**, Berlin und Heidelberg 1947, s.77; konu ile ilgili ayrıntılı bilgi ve örnekler için ayrıca bkz. Karl PETERS, **Strafprozess**, Ein Lehrbuch, Karlsruhe 1952, s.488-489; Eralp ÖZGEN, **Ceza Muhakemesinin Yenilenmesi**, Ankara 1968, s.6-12; YÜCE, s.1-3.
- (3) Bkz. Eduard KERN, **Strafverfahrensrecht**, Ein Studienbuch, 3. Auflage, München und Berlin 1953, s.180; Eberhard SCHMIDT, **Deutsches Strafprozessrecht**, Göttingen 1967, s.168-169.
- (4) Bkz. KERN, s.180; Baha KANTAR, **Ceza Muhakemeleri Usulü**, 3. Kitap, Kanun Yolları, Ankara 1954, s.30; YÜCE, s.5.
- (5) Necip BİLGE, **Medeni Yargılama Hukukunda Karardizeltme**, Ankara 1973, s.6; Öztekin TOSUN, **Türk Suç Muhakemesi Hukuku**, C.2, Muhakemenin Yürütüşü, 2.Bası, İstanbul 1976, s.170; Erdener YURICAN, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 2.Bası, İstanbul 1986, s.359-360; YÜCE, s.13.
- (6) Öğretide, bu konuda değişik ayrımlar yapıldığı görülmektedir. Örneğin PETERS, ceza yargılaması hukukunda bütün başvuru yollarını "taarruz yolları" (Anfechtungsmittel) kavramı altında toplamakta ve bunları, "yasa yolları" (Rechtsmittel) ile "hukuksal çareler" (Rechtsbehelfe) şeklinde ikiye ayırmaktadır. Bu ayrımında hukuksal çareler de, "kesinleşmemiş kararlara karşı başvurulabilenler" ile "kesinleşmiş kararlara karşı başvuru olanlar" biçiminde bir alt bölünlemeye uyruk tutulmaktadır (s.492-493). YÜCE de, PETERS'in çizdiği bu şemayı benimsenmektedir (s.6-7).

TOSUN ise, yargılama mekanları kararlarındaki aykırılıkları gideme çarelerini, "yargısal olmayan çareler" ile "yargısal çareler" olarak ikiye ikiye ayırdıktan sonra, yargısal olmayan çarelerin, "yasama çareleri", "yürütme çareleri" ve "idari çareler"den oluştuğunu, yargısal çarelerin ise, "kanun yolları başlığı altında düzenlenenler" ile "bu başlık altında düzenlenmeyenler" şeklinde ikiye ayrıldığını belirtmektedir (s.171-174).

KANTAR de, hukuksal çare kavramını kullanmadan, doğrudan doğruya "geniş anlamda kanun yolu"-"dar anlamda kanun yolu" ayrımına başvur-

maktadır (Nurullah KUNTER, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8.Bası, İstanbul 1986, s.926-927).

Bu ayrımlardan birincisini, yasa yollarının hukuksal çareler arasında yer almadığı izlenimi yarattığından; ikinci ayrımı, kavram karışıklığına yol açabileceğinden; üçüncü ayrımı da, hukuksal çare kavramı ile yasa yolu kavramı arasında bir fark gözetmediğinden benimsemiyoruz.

- (7) Ceza yargılaması sistemimizde yer almayan istinaf da bir yasa yoludur. Örneğin, Alman ceza yargılamasında istinaf, yasa yolları arasında (m.312 vd.) düzenlenmiştir.
- (8) Bkz. KANTAR, s.4; Fernand DAQUIN, **Hâşiyeli Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu** (Çev. B. Arıkan), Ankara 1951, s.251, dn.1; Otto SCHWARZ (Çev. R. Taşkın), Ankara 1939, s.535; Faruk EREM, **Ceza Usulü Hukuku**, 5.Bası, Ankara 1978, s.548; YÜCE, s.7.
- (9) Bkz. KERN, s.180-181; SIOCK, s.159; KANTAR, s.4; YÜCE, s.7.
- (10) Bkz. PETERS, s.491-492; yargılama kararı-yönetmelik karar ayrımı ve yargılama kararlarının özellikleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. KUNTER, s.459 vd.
- (11) Yasa yollarının bu (devolutif) özelliği için bkz. aşağıda s.17.
- (12) Bkz. ÖZGEN, s.19-23; Ayhan ÖNDER, **Muhakemenin Yenilenmesi ve Dirilişi** (Ceza Adaleti Reformunun İlkeleri Sempozyumu-Kanun Yolları, İstanbul 1973, s.9-10).
- (13) Yani, yasa yolları, başvuru konusu kararın kesinleşmesini önler. Yasa yollarının bu (suspansif) etkisi için bkz. aşağıda s.17.
- (14) YURICAN, olağanüstü itiraz ile bozma bakımından karardüzeltmeyi de olağan yasa yolları arasında kabul etmektedir (s.360). Bu görüşün eleştirisi için bkz. KUNTER, s.927
- (15) Bkz. KUNTER, s.927-929; YURICAN, s.360.
- (16) Bkz. EREM, s.549; TOSUN, s.181.
- (17) Bkz. EREM, s.549; KUNTER, s.928.
- (18) Bkz. yuk. s.2-3.
- (19) Yargılamanın yenilenmesinin bir yasa yolu sayılamayacağına ilişkin olarak bkz. ÖNDER, s.9-10; ÖZGEN, s.19-23.
- (20) Bu ayrım için bkz. KUNTER, s.928; TOSUN, s.184; YURICAN, s.360.
- (21) Hukuksal yarar koşulu ile ilgili olarak bkz. SCHMIDT, s.172; EXNER, s.77; PETERS, s.495; EREM, s.252; KUNTER, s.937; YÜCE, s.33; YURICAN

s.361.

- (22) Bkz. KERN, s.181.
- (23) Bkz. KERN, s.181; EXNER, s.78; PETERS, s.495; SCHMIDT, s.173.
- (24) Bkz. STOCK, s.159-161; EXNER, s.77-78; PETERS, s.496-497; KANTAR, s.4; EREM, s.552.
- (25) Bkz. Heinrich HENKEL, **Strafverfahrensrecht**, Stuttgart-Köln 1953, s.422; YÜCE, s.35.
- (26) Bu görüş için bkz. PETERS, s.496-497; kısmen, HENKEL, s.422.
- (27) Yargıtay'ın şu kararı da, görüşümüzü destekler niteliktedir: "CMK'nun 289. maddesi gereğince sanık için yasa yolları açıktır. Sanıklar, kendilerini ilgilendiren ve çıkarlarına dokunan kararlara karşı yasa yoluna başvurabilirler. Aleyhlerine bir sonuç doğumayan beraat kararlarını temyiz etmeleri düşünülemez ise de, beraat hükmünün gerekçesine ve hukuksal çıkarlarına dokunan bölümlerine karşı temyiz hakları mevcut bulunduğundan ... temyiz isteğinin kabulüyle hükmün incelenmesine karar veril(di)." (Yarg. 5. CD, T. 2.4.1985, E.846, K.1332 : YKD, 1985/9, s.1392-1393.
- (28) Bkz. KERN, s.182; PETERS, s.498; HENKEL, s.422; karşı görüş: YÜCE, s.36-37.
- (29) Bkz. PETERS, s.497; YÜCE, s.36.
- (30) Bkz. KERN, s.182.
- (31) Bkz. YÜCE, s.15.
- (32) Yani, medeni yargılamada ergin ve sezgin olmayı gerektiren dava ehliyeti burada aramaz (bkz. KANTAR, s.5; EREM, s.559; YÜCE, s.21).
- (33) Bkz. İçt. Bir. Kar. T. 20/10/1975, E.7, K.9 (YKD, 1975/10, s.5-10).
- (34) Bkz. EREM, s.559.
- (35) Bkz. KANTAR, s.6; YÜCE, s.25.
- (36) Bkz. SCHWARZ, s.541; KANTAR, s.7; EREM, s.560; YÜCE, s.22.
- (37) Bkz. SCHWARZ, s.541; EREM, s.560-561; ayrıca bkz. Yarg. CGK T.27.10.1986, E.6-288, K.465 (YKD, 1987/1, s.120-122).
- (38) Bkz. YÜCE, s.23.
- (39) Bkz. YÜCE, s.23.
- (40) Bkz. YÜCE, s.24.

- (41) Bkz. KERN, s.181.
- (42) Bkz. YÜCE, s.25.
- (43) Bkz. KANTAR, s.9; EREM, s.561; KUNIER, s.930; YÜCE, s.26.
- (44) Bkz. KUNIER, s.931, dn.16.
- (45) "C. Savcılarının kişisel hak yönünden kararı temyize yetkileri yoktur" (Yarg. 9. CD, T.12.12.1986, E.6006, K.7490: YKD, 1987/7, s.1107).
- (46) Bkz. EREM, s.562; YÜCE, s.30-31.
- (47) Buna rağmen, katılanın sanık lehine yasa yollarına başvurup başvuramayacağı konusunda tartışma vardır. KUNIER'e göre, "belki uygulamada kararı sanık lehine temyiz edecek bir katılan (midahil) görülmemiştir ve görülmeyecektir. Fakat, teorik olarak katılanın böyle lehde hareketine hiç bir yasal engel yoktur." (Nurullah KUNIER, **Amme Davasına Midahale**, (Adalet Dergisi, 1943/10, s.853). Aynı görüşte: İrfan BEÇDEŞ, **Midahilin temyizi üzerine mahkum lehine bozma hakkında** (Hukuki Bilgiler Mecmuası, 1940/127, s.7245); Bu konuyu da hukuksal yarar koşulundan bağımsız dışırmaya gerek yoktur. Bu açıdan bakıldığında, katılanın sanık lehine yasa yollarına başvurmada hukuksal yararı bulunmadığı söylenebilir. Aynı doğrultuda: Ferit YASA, **Midahilin temyizi üzerine mahkum lehine bozma kararı verilebilir mi?** (Hukuki Bilgiler Mecmuası, 1940/125, s.7206); YÜCE, s.31.
- (48) Bkz. İsmet KARADAYI, **Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda ve Tathilatta İtiraz-Acele İtiraz**, Çorum 1959, s.9; EREM, s.571; YÜCE, s.54.
- (49) Bkz. KUNIER, s.938; TOSUN, s.220.
- (50) Bkz. KANTAR, s.14-15; EREM, s.564; YÜCE, s.40.
- (51) Bkz. YÜCE, s.43-44.
- (52) Bkz. EREM, s.564; YÜCE, s.44; ayrıca bkz. Yarg. 5. CD T.11.11.1974, E.4252, K.4373 (Selami AKDAĞ, **Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi**, Ankara 1978, s.488); Yarg. CGK, T. 18.4.1966, E.176, K.103 (Kemalettin Alıkaşifoğlu-Engin Doğu, **Son Değişiklikleriyle İçtihatlı Notlu Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu**, Ankara 1981, s.251).
- (53) Bkz. Yarg. CGK T. 17.12.1951, E.26, K.65 (Alıkaşifoğlu-Doğu, s.251).
- (54) 2. CD T. 6.7.1938, E.9221, K.1744 (YÜCE, s.45'ten naklen).
- (55) Yarg. İçt. Bir. Kar. T. 22.1.1962, E.2, K.1 (AD, 1962/3-4, s.345 vd.).
- (56) Bkz. KUNIER, s.937; Sulhi DÖNMEZER, s.793.

- (57) "Tasarruf edilemezlik ilkesi" ile ilgili olarak bkz. Eralp ÖZGEN, **Ceza ve Ceza Mahkemesi Hukuku Bilgisi**, Eskişehir 1988, s.120-121.
- (58) Bkz. Erdener YURİCAN, **Şahsi Dava**, İstanbul 1977, s.159.
- (59) Bkz. YURİCAN, Ceza Yargılaması Hukuku, s.363; vazgeçme (feragat) ve geri alma kavramları ile ilgili ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. YURİCAN, **Şahsi Dava**, s.156 vd.
- (60) Bkz. EREM, s.565; YÜCE, s.47.
- (61) Bkz. KANTAR, s.21; EREM, s.566; YÜCE, s.49-50; ayrıca bkz. Yarg. CGK, T. 7.5.1962, E.6-16, K.15 (ALİKAŞİFOĞLU-DOĞU, s.253).
- (62) Bkz. SCHMİDT, s.174; EXNER, s.78; PETERS, s.500; YURİCAN, s.365.
- (63) Bkz. SCHMİDT, s.174; EXNER, s.78; PETERS, s.499; KERN, s.180; YURİCAN, s.364-365.

KISALTIRMALAR DİZİNİ

AD	: Adalet Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dalresi
CMK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
Çev.	: Çeviren
E.	: Esas
İçt.İz. Kar.	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
S.	: Sayfa
T.	: Tarih
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AKDAĞ, Selami, **Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi**, Ankara 1978.

ALİKAŞİFOĞLU, Kemalettin-DOĞU, Engin, **Son Değişiklikleriyle İctihatlı-Notlu Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu**, Ankara 1981.

BEGDEŞ, İrfan, "Müdahilin Temyizi Üzerine Mahkum Lehine Bozma Hakkında" (**Hukuki Bilgiler Mecmuası**, 1940/127, s.7243-7248).

BİLGE, Necip, **Medeni Yargılama Hukukunda Karardüzeltme**, Ankara 1973.

DAGUIN, Fernand, **Haşiyeli Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu**, (Çev. B. Arıkan), Ankara 1951.

DÖNMEZER, Sulhi, "Kroni-Kanun Yoluna Müracaatta Merciin Tayininde Hata" (**İHFM**, 1963, C.29, s.780-786).

EREM, Faruk, **Ceza Usulü Hukuku**, 5.Bası, Ankara 1978.

EXNER, Franz, **Strafverfahrensrecht**, Berlin und Heidelberg, 1947.

HENKEL, Heinrich, **Strafverfahrensrecht**, Stuttgart-Köln 1953.

KANTAR, Baha, **Ceza Muhakemeleri Usulü**, 3.Kitap, Kanun Yolları, Ankara 1954.

KARADAYI, İsmet, **Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda ve Tatbikatta İtiraz-Acele İtiraz**, Çorum 1959.

KERN, Eduard, **Strafverfahrensrecht**, Ein Studienbuch, 3.Auf-lage, München und Berlin 1953.

KUNTER, Nurullah, "Amme Davasına Müdahale" (**AD**, 1943/10, s.844-861).

KUNTER, Nurullah, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8.Bası, İstanbul 1986.

ÖNDER, Ayhan, "Muhakemenin Yenilenmesi ve Dirilmesi" (**Ceza Adaleti Reformunun İlkeleri Sempozyumu-Kanun Yolları**, İstanbul 1973, s.7-62).

ÖZGEN, Eralp, **Ceza Muhakemesinin Yenilenmesi**, Ankara 1968.

ÖZGEN, Eralp, **Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Bilgisi**, Eskişehir 1988.

PETERS, Karl, **Strafprozess**, Ein Lehrbuch, Karlsruhe 1952.

SCHMIDT, Eberhard, **Deutsches Strafprozessrecht**, Göttingen 1967.

SCHWARZ, Otto, **Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi** (Çev. R. Taşkın), Ankara 1939.

STOCK, Ulrich, **Strafprozessrecht**, Ein Grundriss, Tübingen 1953.

TOSUN, Öztekin, **Türk Suç Muhakemesi Hukuku**, C.2, Muhakemenin Yürüyüşü, 2.Bası, İstanbul 1976.

YASA, Ferid, "Müdahilin Temyizi Üzerine Mahkumun Lehine Bozma Kararı Verilebilir mi?" (**Hukuki Bilgiler Mecmuası**, 1040/125, s.7203-7210).

YURTCAN, Erdener, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 2.Bası, İstanbul 1986.

YURTCAN, Erdener, **Şahsi Dava**, İstanbul 1977.

YÜCE, Turhan Tufan, **Türk-Alman Ceza Muhakemeleri Hukukunda Kanun Yolları**, Ankara 1967.